

PERHEENYHDISTÄMINEN

Kuka saa perheen Suomeen, kuka ei ja miksi?

Toimittaneet

OUTI FINGERROOS
ANNA-MARIA TAPANINEN
MARJA TIILIKAINEN

Vastapaino • Tampere

© 2016 tekijät ja Vastapaino
ISBN 978-951-768-542-9
Taitto: Saana Nyqvist

Vastapaino Oy
Yliopistokatu 60 A
33100 Tampere

Painotyö:
Tallinna Raamatutrükikoja OÜ,
Tallinna 2016

Sisällys

Johdanto	7
<i>Outi Fingerroos, Anna-Maria Tapaninen & Marja Tiilikainen</i>	
Luku 1 Kurittomat perheet: perheen käsitteen monet muodot historiassa ja eri kulttuureissa	21
<i>Outi Fingerroos, Anna-Maria Tapaninen & Marja Tiilikainen</i>	
Luku 2 Somalialaiset perheet perinteiden, siirtolaisuuden ja sisällissodan välissä	43
<i>Marja Tiilikainen, Abdirashid Ismail & Mulki Al-Sharmani</i>	
Luku 3 Mitä perheenyhdistäminen tarkoittaa?	65
<i>Outi Fingerroos</i>	
Luku 4 Perheettömiksi suojellut: yksin tulleiden alaikäisten oikeus perheeseen	89
<i>Anna-Kaisa Kuusisto-Arponen</i>	
Luku 5 ”Aidon” avioliiton ehdot: suomalaisten ulkomaalaiset puoliset oleskelulupaa hakemassa	III
<i>Saara Pellander & Johanna Leinonen</i>	
Luku 6 Perhesiteet geeneissä: DNA-tutkimus perheenyhdistämisessä	137
<i>Anna-Maria Tapaninen</i>	

Luku 7	Mummot mediassa: julkinen keskustelu kahdesta ”isoäititapauksesta” 2009–2010 <i>Karina Horsti & Saara Pellander</i>	161
Luku 8	Perheenyhdistäminenkö ihmisoikeus? <i>Miia Halme-Tuomisaari</i>	179
Epilogi:	Perheet koetuksella <i>Outi Fingerroos, Anna-Maria Tapaninen & Marja Tiilikainen</i>	195
Kirjoittajat		208
Viitteet ja lähteet		210

”Aidon” avioliiton ehdot

Suomalaisten ulkomaalaiset puoliset oleskelulupaa hakemassa

SAARA PELLANDER & JOHANNA LEINONEN

Avioliitto on kahden ihmisen välinen intiimi suhde. Lisäksi se on juridinen sopimus ja yhteiskunnallinen instituutio, johon myös viranomaiset kiinnittävät aika ajoin huomiotaan. Avioliitto nousee virkakoneiston kiinnostuksen kohteeksi esimerkiksi silloin, kun toinen puolisoista hakee oleskelulupaa Suomesta avioliiton perusteella. Oleskeluluvan hakuprosessissa viranomaiset arvioivat pariskunnan kanssakäymisen laatua, määrää ja motiiveja sekä perhe-elämään vaikuttavia ulkoisia olosuhteita. Niistä keskeisimpiä ovat pariskunnan perhesiteet Suomessa ja ulkomailla. Tämä väitteemme perustuu tekemäämme analyysiin Helsingin hallinto-oikeudessa (HeHao) käsitellyistä valituksista, joissa vedottiin suomalaisen ja ulkomaalaisen välisen avioliiton perusteella tehdyn kielteisen oleskelulupapäätöksen kumoamiseksi.

Tutkimme Helsingin hallinto-oikeudessa vuosina 2000 ja 2005 käsiteltyjä tapauksia, jotka löytyivät oikeuden arkistosta hakusanoilla ”oleskelulupa”, ”avioliitto” ja ”Suomen kansalainen”. Vuonna 2000 näillä hakusanoilla löytyi 87 ja vuonna 2005 130 tapusta. Ulkomaalaiset puoliset edustivat näinä vuosina 30 ja 37 eri kansallisuutta. Vuonna 2000 valituksen tekijät olivat useimmin kotoisin Venäjältä, Turkista ja Nigeriasta ja vuonna 2005 Turkista, Marokosta ja Venäjältä. Molempina vuosina kielteisen päätöksen

oleskelulupahakemukselleen saaneista suurin osa on ollut miehiä. Vuonna 2000 kielteisen päätöksen saaneista miehiä oli 63 prosenttia, vuonna 2005 puolestaan 75 prosenttia. Analysoimissamme tapauksissa valittajat olivat ensin hakeneet oleskelulupaa Suomen kansalaisen kanssa solmitun avioliiton perusteella Maahanmuuttovirastosta (tai joissakin tapauksissa paikallispoliisilta), mutta saaneet kielteisen päätöksen hakemukseensa. Oleskeluluvan hakijalla on oikeus valittaa saamastaan kielteisestä päätöksestä lähimpään hallinto-oikeuteen. Suurin osa valituksista tehdään Helsingin hallinto-oikeuteen, ja niinpä analyysimme keskittyy siellä käsiteltyihin tapauksiin.¹

Aineistoomme kuuluneet oikeuden asiakirjat sisälsivät yleensä Maahanmuuttoviraston tai poliisin alkuperäisen päätöksen, johon haettiin muutosta, valittajan vaatimukset hallinto-oikeudessa, kuvauksen asian käsittelystä ja selvittämisestä sekä hallinto-oikeuden ratkaisun. Jo oleskelulupaa haettaessa viranomaisten tarkoitus on ollut selvittää, täyttääkö pariskunnan perhe-elämä sille ulkomaalaislaissa asetetut vaatimukset. Hallinto-oikeudessa on sittemmin – valituksen tekemisen jälkeen – joko korjattu tai vahvistettu muiden viranomaisten tekemä lain tulkinta eli ulkomaalaislain soveltamiskäytäntö. Aineistoomme kuuluneissa tapauksissa pariskunnat selittivät asianajajansa avulla, miksi he olivat tehneet ratkaisuja, joita viranomaiset ovat pitäneet epäilyttävinä.

Tässä luvussa tarkastelemme sitä, miten maahanmuuttoviranomaiset ja hallinto-oikeuden jäsenet perustelivat päätöksiään avioliiton perusteella jätettyihin oleskelulupahakemuksiin. Samalla piirtyy esiin, kuinka he ovat luoneet käsityksiä siitä, millainen on ”aito” ja hyväksyttävä avioliitto. Koska olemme historiantutkijoita emmekä lainoppineita, emme tutkimuksessamme arvioineet tapausten juridisia piirteitä. Sen sijaan käsitelimme asiakirjoja teksteinä, joiden pohjalta tutkimme viranomaisten avioliittoon ja perhe-elämään liittämiä merkityksiä.

Analysissamme nousi esiin kolme näkyvää teemaa. Yllättävin löydös oli se, että ylijärjetyt perhesiteet joko Suomeen tai ulkomaille usein vaikeuttivat oleskeluluvan myöntämistä suomalaisen ulkomaalaiselle puolisolle. Toinen näkyviin noussut piirre oli se,

Oleskeluluvan hakeminen Suomen kansalaisen puolisolle

Suomen kansalaisen ulkomaalainen puoliso tarvitsee oleskeluluvan voidakseen oleskella Suomessa puolisonsa kanssa. EU-valtioiden, Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin kansalaiset eivät tarvitse oleskelulupaa Suomeen. Oleskeluluvan myöntäminen ei edellytä, että Suomen kansalaisen toimeentulo on turvattu.

Suomen kansalaisen puoliso jättää oleskelulupahakemuksen Suomen edustustoon ulkomailla tai poliisin toimipisteeseen Suomessa. Jos hakemus halutaan jättää Suomessa ja puoliso ei ole viisumivapaan maan kansalainen, hänen täytyy hakea viisumi Suomeen ennen maahan saapumistaan. Viisumin haltija voi oleskella Suomessa hakemuksen käsittelyajan.

Jos hakemus on jätetty Suomen edustustoon ulkomailla, edustusto toimittaa sen Maahanmuuttovirastoon, joka tekee päätöksen. Jos hakemus on jätetty poliisille Suomessa, poliisi tekee sitä koskevan päätöksen. Joskus viranomaiset pyytävät lisäselvityksiä perhesiteen todistamiseksi. Suullinen kuuleminen tehdään, jos oleskeluluvan myöntämisen perusteista ei muuten saada riittävää selvyyttä. Odotettavissa oleva käsittelyaika kaikille perhesiteeseen perustuvilla oleskelulupahakemuksille oli vuonna 2015 yhdeksän kuukautta.

Maahanmuuttoviraston tai poliisin päätökseen voi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.²

että avioliitto instituutiona ei ole koskaan arvovapaa. Aviopuolisoitten sukupuolirooleja koskevat käsitykset ja normit ovat aineistossamme hyvin perinteisiä: miehet kuvattiin teksteissä usein perheen elättäjinä ja naiset hoivaajina. Tämä on vastoin pohjoismaista ideaalia kahden elättäjän perhemallista. Kolmanneksi tapaukset toivat esiin sen, miten yllirajaisessa avioliitossa elävät sovittelevat yhteen erilaisia perhe-elämää koskevia odotuksia ja kulttuurisia käytäntöjä ja stereotyyppioita. Viranomaisilla oli lopullinen valta

päättää, saako ulkomaalainen puoliso luvan oleskella Suomessa vai ei, mutta hakijoilla oli kuitenkin mahdollisuus esittää suhteensa viranomaisille tavalla, jonka katsoivat (asianajajansa avulla) täyttävän odotukset uskottavasta avioliitosta.

Ulkomaalaislain soveltamisohje: Perheenjäsen

Ulkomaalaislain 37. pykälän 1. momentin (380/2006) mukaan tätä lakia sovellettaessa perheenjäseneksi katsotaan Suomessa asuvan henkilön aviopuoliso sekä alle 18-vuotias naimaton lapsi, jonka huoltaja on Suomessa asuva henkilö tai tämän aviopuoliso. Jos Suomessa asuva henkilö on alaikäinen lapsi, perheenjäsen on hänen huoltajansa. Perheenjäseneksi katsotaan myös samaa sukupuolta oleva henkilö, jos parisuhde on kansallisesti rekisteröity. Ulkomaalaislain 37. pykälän 2. momentin mukaan aviopuolisoihin rinnastetaan jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt sukupuolestaan riippumatta. Tällaisen rinnastuksen edellytyksenä on, että he ovat asuneet vähintään kaksi vuotta yhdessä. Asumisaikaa ei edellytetä, jos henkilöillä on yhteisessä huollossa oleva lapsi tai jos on muu painava syy.³

Hyväksyttäviä ja hylättäviä liittoja

Vuonna 2005 Helsingin hallinto-oikeudessa käsiteltiin venäläisen Jelenan⁴ ja suomalaisen Arin saamaa kielteistä oleskelulupapäätöstä koskevaa valitusta.⁵ Jelena oli vierailut Suomessa useaan otteeseen vuodesta 1998 lähtien, koska hänellä oli maassa asuva aikuinen tytär. Yhden Suomen-vierailunsa aikana Jelena tutustui Ariin, jonka kanssa hän lopulta avioitui vuonna 2003. Pian tämän jälkeen hän haki oleskelulupaa Suomeen avioliiton perusteella. Maahanmuuttovirasto hylkäsi hakemuksen, sillä se ei pitänyt uskottavana, että Arin ja Jelenan tarkoitus oli viettää ”todellista”

perhe-elämää Suomessa. Tärkein perustelu viraston päätökselle oli se, että Jelena oli avioliiton solmimisen jälkeen asunut Suomessa tyttärensä luona Arin asuessa eri paikkakunnalla. Aviopari selitti Helsingin hallinto-oikeudelle toimitetussa valituksessaan Jelenan asuvan tyttärensä luona Arin asunnon huonon kunnan takia. Heidän mielestään asunto ei ollut sopiva iäkkäälle pariskunnalle, minkä lisäksi he huomauttivat Arin jonottavan parempaa asuntoa kaupungilta. He totesivat myös, etteivät taloudellisten syiden takia pystyneet vierailemaan toistensa luona jatkuvasti. Hallinto-oikeus kuitenkin hylkäsi Jelenan ja Arin valituksen. Oikeus huomautti päätöksessään, että Jelena ”on jo ainakin vuodesta 1998 alkaen vierailut Suomessa useita kuukausia kerrallaan”.

Oikeus siis perusti päätöksensä Jelenan toistuviin vierailuihin tyttärensä luokse ennen ja jälkeen avioliiton solmimisen. Lisäksi oikeus totesi, etteivät taloudelliset syyt olleet riittävä peruste pariskunnan ratkaisulle asua eri osoitteissa ja nähdä toisiaan suhteellisen harvoin: ”Tapaamiskertojen ja yhdessäolon vähäisyyden ei voida katsoa johtuvan [Jelenan] väitetyistä vähävaraisuudesta.”

Svetlanan ja Jorman tapausta käsiteltiin hallinto-oikeudessa jo aiemmin, vuonna 2000, ja se muistuttaa monin tavoin Jelenan ja Arin tapausta.⁶ Moskovalainen Svetlana tutustui 1990-luvun puolivälissä kaupungissa tuolloin asuneeseen suomalaiseen Jormaan. He näkivät toisiaan säännöllisesti myös Suomessa, kun Svetlana vieraili maassa asuvan tyttärensä luona. Pariskunta avioitui kesäkuussa 1999, mutta Svetlanan avioliittoon perustuva oleskelulupahakemus hylättiin Maahanmuuttovirastossa. Syynä hakemuksen hylkäämiselle oli se, että pariskunta asui saman katon alla Svetlanan tyttären ja tyttärentyttären kanssa. Virasto totesi päätöksessään:

Yhdessä asuminen on ollut ja on täysin suunnitelmallista ja perheen yhdessäoloon liittyvää. Ulkomaalaisvirasto katsoo, että kaikki seikat vahvistavat viraston tulkintaa siitä, että [Svetlanan] ja [Jorman] avioliitto on todellisuudessa vain keino saada [Svetlanalle] oleskelulupa Suomeen tyttären luokse.

Helsingin hallinto-oikeudessa käsitellyssä valituksessa puoliset totesivat, ettei yhteisasumisen yli sukupolvirajojen pitäisi olla tava-
tonta ja että asumisjärjestelylle oli taloudellisia perusteita. Vali-
tus hylättiin. Hallinto-oikeus ei pitänyt uskottavana, että Svetlana
aikoi viettää perhe-elämää Jorman kanssa. Sen tulkinnan mukaan
Svetlanan hakemus oli yritys kiertää maahantulosääntöjä.

Asiassa esitetyt seikat huomioon ottaen [Svetlanan] ja [Jor-
man] avioliiton voidaan katsoa solmitun oleskeluluvan saamiseksi
[Svetlanalle] Suomeen. Kysymyksessä ei ole Euroopan ihmiso-
ikeussopimuksen 8. artiklan suojaama todellinen perhe-elämä.

Kun ulkomaan kansalainen hakee oleskelulupaa Suomeen avioliiton
perusteella, hänen täytyy osoittaa suomalaisen puolisonsa kanssa,
että heidän tarkoituksenaan on viettää ”yhteistä perhe-elämää”

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8. artikla

Hallinto-oikeudessa muutosta kielteiseen oleskelulupapäätökseen hakevat vetoavat tavallisesti valituksessaan Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimukseen (yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi). Se tuli voimaan 1950, ja Suomi liittyi siihen vuonna 1989.

Sopimuksen 8. artikla takaa oikeuden ”nauttia yksityis- ja perhe-elämän kunnioitusta”. Artiklassa todetaan:

1. Jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta.

2. Viranomaiset eivät saa puuttua tämän oikeuden käyttämiseen, paitsi silloin kun laki sen sallii ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätöntä kansallisen ja yleisen turvallisuuden tai maan taloudellisen hyvinvoinnin vuoksi, tai epäjärjestyksen ja rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalien suojaamiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi.⁷

Suomessa. Maahantuloviranomaisten mukaan tämä edellytys auttaa estämään niin sanottuja lumeavioliittoja. Sanaa lumeavioliitto ei kuitenkaan löydy lakiteksteistä, eikä laki myöskään tunne sitä kategoriana. Lakitekstin mukaan pari joko on naimisissa tai sitten ei ole. Kuten esittelemistämme Jelenan ja Svetlanan tapauksista käy ilmi, viranomaiset kuitenkin tekevät erottelua hyväksyttävien ja hylättävien avioliittojen välille. Jälkimmäiset avioliitot eivät kelpaa oleskeluluvan saamisen perusteeksi.

Missä siis kulkee hyväksyttävän avioliiton raja? Aineistostamme nousi esiin kolme keskeistä kriteeriä, joiden perusteella avioliittojen aitoutta arvioitiin. Ensinnäkin Jelenan ja Svetlanan tapaukset osoittavat, että viranomaisten mielestä avioliiton motiivina sai olla yksinomaan toive viettää avioelämää suomalaisen kumppanin kanssa, vieläpä samassa osoitteessa. Muut perhesuhteet ja muunlaiset asumisjärjestelyt voivat vaikeuttaa oleskeluluvan saantia tai jopa tehdä sen saannin mahdottomaksi. Lisäksi tapaukset paljastivat sukupuolitettuja odotuksia perheiden sisäisistä hoivasuhteista ja kyseenalaistivat iäkkäiden naisten uskottavuuden aviopuolisoina. Tytärtensä luo muuttaneet iäkkäät naiset nähtiin mahdollisina hoivan antajina tai vastaanottajina, ei suomalaisen miehen aviollisina kumppaneina. Kolmanneksi parien varallisuus saattoi vaikeuttaa oleskeluluvan saantia. Jos parilla ei ollut varaa muuttaa omaan asuntoon tai vierailta toistensa luona tiheästi, viranomaiset epäilivät avioliiton aitoutta.

Ainoastaan avioliitto

Edellä on käynyt selväksi, että ylijärjetyt perhesuhteet Suomessa jo asuvaan perheenjäsenen saattavat vaikeuttaa oleskeluluvan saamista. Viranomaiset arvioivat päätöksenteossaan, mihin maahan ulkomaalaisen puolison perhesuhteet painottuvat. Tämä on yleinen käytäntö monessa Euroopan maassa. Esimerkiksi Tanskan maahanmuuttolaissa vaaditaan, että oleskeluluvan myöntämiseksi pariskunnan ”yhteisten siteiden” Tanskaan tulee olla vahvemmat kuin johonkin toiseen maahan:

**Ulkomaalaislain soveltamisohje:
Perhesiteiden painottuminen perheenkokoajan tai
hakijan kotimaahan tai johonkin kolmanteen valtioon**

Ulkomaalaislain 47. §:n 5. momentin mukaan kun ulkomaalaiselle on myönnetty jatkuva tai pysyvä oleskelulupa perhesiteen perusteella ja luvan myöntämisen perusteena ollut perheside on katkennut, hänen ulkomailla olevalle perheenjäsenelleen voidaan myöntää jatkuva oleskelulupa edellyttäen, että tämän toimeentulo on turvattu. Päätöksenteossa on kuitenkin otettava huomioon Suomessa jo luvallisesti asuvan henkilön mahdollisuus muuttaa takaisin kotimaahansa tai johonkin muuhun maahan viettämään perhe-elämää, jos perhesiteiden voidaan kokonaisuudessaan katsoa painottuvan sinne.

Hallituksen esityksen (HE 28/2003 vp) mukaan 47. §:n 5. momentti sisältäisi säännöksen perheen yhdistämisestä niissä tapauksissa, joissa maassa oleva ulkomaalainen on alun perin saapunut maahan perheenjäsenenä, mutta kyseinen maahantuloon johtanut perheside onkin katkennut. Ulkomaalainen on esimerkiksi mennyt naimisiin Suomen kansalaisen tai pysyvästi maassa asuvan ulkomaalaisen kanssa, mutta avioliitto on päättynyt. Jos ulkomaalainen tällöin ryhtyy hakemaan uutta perhettä itselleen kotimaastaan, tulee päätöksenteossa ottaa huomioon Suomessa jo luvallisesti asuvan ulkomaalaisen mahdollisuus muuttaa takaisin kotimaahansa tai johonkin muuhun maahan viettämään

Yhteisten siteidenne Tanskaan täytyy olla vahvemmat kuin yhteiset siteenne mihin tahansa muuhun maahan. Vaatimusta siteistä ei sovelleta, jos puolisosi/kumppanisi Tanskassa on ollut Tanskan kansalainen yli 26 vuotta. Sama pätee, jos puolisosi/kumppanisi on syntynyt ja kasvanut Tanskassa tai tullut Tanskaan pienenä lapsena ja oleskellut maassa laillisesti yli 26 vuotta.⁸

perhe-elämää, jos perhesiteiden voidaan kokonaisuudessaan katsoa painottuvan sinne. Jos parisuhde Suomen kansalaiseen katkeaa esimerkiksi heti sen jälkeen, kun ulkomaalainen on saanut Suomessa pysyvän oleskeluluvan ja ulkomaalainen pyrkii sen jälkeen saamaan Suomeen entisestä kotimaastaan esimerkiksi jo aiemmin sukujen kesken sovitun tai entisen puolison yksin tai yhdessä tästä liitosta syntyneiden lasten kanssa, olisi tarkasteltava, oliko purkautunut parisuhde Suomen kansalaisen kanssa solmittu maahantulosäännösten kiertämiseksi (ulkomaalaislain 36. §). Tällaisissa tilanteissa olisi mahdollista edellyttää, että ulkomaalainen palaa entiseen kotimaahansa viettämään siellä perhe-elämää.

Perhesiteen perusteella myönnettävä oleskelulupa voidaan evätä, jos katsotaan, että perhesiteet painottuvat kotimaahan tai johonkin kolmanteen valtioon. Perhesiteiden voidaan katsoa painottuvan ulkomaalaisen kotimaahan erityisesti tapauksissa, joissa ulkomaalainen on saanut oleskeluluvan Suomeen avioliiton perusteella, mutta avioituu uudelleen kotimaassa olevan entisen puolisonsa kanssa. Perhesiteet painottuvat kuitenkin Suomeen esimerkiksi tilanteessa, jossa ulkomaalaisella on Suomen kansalaisuuden omaavia Suomessa asuvia alaikäisiä lapsia, jotka ovat hänen tosiasiallisessa huollossaan. Kokonaisharkinnassa otetaan myös huomioon perheenkokoajan maassa oleskelun kesto ja hänelle Suomeen syntyneet muut kuin perhesiteet, kuten mahdollinen yritystoiminta Suomessa ja työsuhde kestoineen.⁹

Edellä esittelemiemme Jelenan ja Svetlanan perhesiteiden voisi katsoa painottuneen Suomeen. Perusteltua on myös ajatella, että molempien naisten yhteiset siteet Suomeen ovat vahvemmat kuin siteet muualle. Nämä tulkintamme perustuvat siihen, että sekä Jelenalla että Svetlanalla oli Suomessa muutakin perhettä, Svetlanalla jopa kolmessa sukupolvenssa. Kovin oudolta ei tunnu myöskään ajatus siitä, että perheen olemassaolo Suomessa olisi saattanut edistää heidän kotoutumistaan suomalaiseen yhteiskuntaan.

Jelenan ja Svetlanan siteet Suomeen olivat jopa vahvempia kuin tapauksissa, joissa Suomessa asui ainoastaan aviopuoliso. Vahva side muodostui avioliitosta, lapsista ja jopa lapsenlapsista, mutta siitä ei ollut hyötyä oleskeluluvan haussa. Päinvastoin se asetti heidän avioliittonsa viranomaisten silmissä epäilyttävään valoon.

Avioliiton perusteella tapahtuvaa maahanmuuttoa kutsutaan myös perheenyhdistämiseksi. Aviopari muodostaa itsessään perheen, mutta useimmiten puoliset pitävät perheensä jäseninä muitakin lähisukulaisia kuin puolisoaan ja mahdollisia lapsiaan. Aviovaimo ja -mies ovat aina myös jonkun tytär tai poika sekä usein myös jonkun äiti tai isä, jopa isoäiti tai isoisoä. Esimerkiksi isovanhempia pidetään monessa maassa osana ydinperhettä. Suomessa näin ei ole, ainakaan viranomaisten toimintaa säätelevien lakien tasolla, mikä myös kerrotaan esimerkiksi Maahanmuuttoviraston internet-sivuilla. Siellä korostetaan, että ulkomaalaislain perustana oleva perhekäsitys saattaa olla paljon kapeampi kuin monessa muussa maassa.¹⁰ Ulkomailla asuvia iäkkäitä vanhempia on hyvin vaikea saada ulkomaalaislain asettamissa rajoissa Suomeen, sillä oleskelulupaa hakevan lapsen tulee pystyä osoittamaan, että hänen vanhempansa on täysin riippuvainen Suomessa asuvista sukulaisistaan. Tiukka perhekäsitys voi siis saada viranomaisen olettamaan, että avioliittoa käytetään väylänä kiertää ulkomaalaislakia.

Lopulta ainoastaan oleskelulupaa hakeva pariskunta tietää, mitkä heidän motiivinsa oleskelulupahakemukselle ovat. Maahanmuuttovirasto ja hallinto-oikeus pystyvät tekemään tulkin-toja asiasta vain saatavilla olevien asiakirjojen perusteella, ja niiden varassa joudumme myös me tämän tekstin kirjoittajat työskentelemään. Tutkijoina emme edes pyri arvioimaan dokumenteissa mainittujen suhteiden ”aitoutta”. Todennäköisintä kuitenkin on, että perheenyhdistäminen avioliiton perusteella on monitahoinen ja monisyinen prosessi, johon vaikuttavat monet tekijät – kuten avioitumispäätöksissä yleensäkin. Voi olla, että avioliitto ei ole ollut ainoa motiivi, jonka vuoksi Jelena ja Svetlana avioituivat ja hakivat oleskelulupaa Suomeen. On hyvin mahdollista, että he avioliiton lisäksi toivoivat voivansa asua lähempänä tyttäriään. Tämän ei kuitenkaan pitäisi asettaa heidän haluaan avioitua

kyseenalaiseen valoon. Jelenan ja Svetlanan kaltaisissa tapauksissa maahanmuuttoviranomaiset eivät huomioi tärkeiden elämänpäästösten monitahoisuutta. Ainoastaan avioliitto ja aviokumppanin kanssa vietettävä ja samassa asunnossa tapahtuva perhe-elämä saa olla oleskelulupahakemuksen perusteena.

Kaikissa aineistoomme kuuluneissa tapauksissa oleskelulupaa hakeneet iäkkäät venäläiset olivat naisia ja Suomessa asuvat sukulaiset heidän tyttäriään. Sukupuolijakauma ei yllätä: esimerkiksi vuonna 2005 suomalaisen kanssa naimisissa, avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa olevista Venäjän kansalaisista oli naisia 85 prosenttia. Samana vuonna koko Suomessa asuvasta venäläisväestöstä noin 61 prosenttia oli naisia.¹¹

Sekä oleskelulupaa hakeneiden että heidän Suomessa asuvien lastensa sukupuoli on hyvin merkityksellinen asia perheenyhdistämisen kannalta. Kuten Horsti ja Pellander esittävät tämän teoksen luvussa 7 ”Mummot mediassa”, viranomaisten tulkinnoissa iäkäs isoäiti on hoivan antaja ja mahdollisesti myös hoivan saaja. Viranomaiset epäilevät herkästi, että Jelenan ja Svetlanan kaltaiset iäkkäät naiset haluavat muuttaa Suomeen hoitamaan lapsenlapsiaan tai omien tyttäriensä hoivattaviksi. Uskottavina aviokumppaneina heitä ei sen sijaan pidetä – sekä Jelena että Svetlana nähtiin pikemminkin osana aikuisen tyttärensä muodostaman perheen hoiva-ketjua. Olisi mielenkiintoista tietää, kuinka viranomainen toimii silloin, kun oleskelulupaa hakee Suomeen avioitunut venäläinen mies, jonka poika ja tämän perhe asuu Suomessa. Tällaisia tapauksia ei tullut vastaan käsittelemisämme oleskelulupavalituksissa.

Tässä tekstissä esittelemiemme Jelenan ja Svetlanan kotimaa ja sukupuoli eivät kuitenkaan olleet ainoita tekijöitä, jotka vaikeuttivat heidän oleskeluluvan saantiaan. Oikeuden perusteluissa käytettiin myös Jelenan ja Arin sekä Svetlanan ja Jorman taloudellista tilannetta, vaikka Suomen kansalaisten ulkomaalaisten puolisoitten kohdalla maahantulossa ei sovelleta ulkomaalaislain toimeentulo vaatimusta. Aineistoomme kuului myös muita tapauksia, joissa ulkomaalaisen puolison Suomessa asuva perheenjäsen vaikeutti oleskeluluvan saamista tai jopa ehkäisi sen. Useimmissa niistä ulkomaalainen puoliso asui yhdessä sukulaisensa kanssa.

Yhteisasumista parit perustelivat taloudellisilla syillä: heillä ei ollut varaa omaan asuntoon. Tämä peruste ei kuitenkaan mennyt läpi hallinto-oikeudessa. Teema on vakava, sillä vaatimus yhteisasumisesta yksinomaan suomalaisen aviopuolison kanssa asettaa oleskelulupaa hakevat pariskunnat eriarvoiseen asemaan varallisuuden perusteella. Hyvin toimeentulevilla on paremmat mahdollisuudet järjestää asumisensa niin, että se täyttää viranomaisten odotukset. Samalla se luo hyvin kapean käsityksen siitä, kuka voi kuulua hyväksyttävään perheeseen. Useamman sukupolven asuminen saman katon alla – vaikka vain taloudellisista syistä – voi asettaa ulkomaalaisen puolison avioitumisen motiivit epäilyttävään valoon.

Ylirajainen perhe on pahin

Ylirajaiset perhesiteet olivat aineistossamme laajemminkin pulmallisia ulkomaalaisille puolisoille, jotka hakivat oleskelulupaa Suomesta avioliiton perusteella. Useassa tapauksessa Suomen ja Euroopan unionin ulkopuolelle ulottuvat perhesiteet vaikuttivat kielteisesti ulkomaalaisen puolison uskottavuuteen ”todellisena” aviokumppanina. Esittelemme seuraavassa näistä kaksi, thaimaalaisen Lalan ja suomalaisen Heikin¹² sekä turkkilaisen Abdulin ja suomalaisen Tiinan¹³ tapaukset.

Thaimaalainen Lalana vieraili Suomessa kaksi kertaa keväällä 2003 äitinsä suomalaisen aviomiehen kutsumana. Toisen vierailun aikana, toukokuussa 2003, Lalana esiteltiin suomalaiselle Heikille, ja kuukausi ensitapaamisen jälkeen pari meni naimisiin. Häiden jälkeen kesäkuussa Lalana palasi kotimaahansa, josta käsin hän haki oleskelulupaa Suomeen. Lalana ja Heikki pitivät yhteyttä puhelimitse ja kirjeitse. Lalan äiti toimi yhteydenpidossa kääntäjänä, koska Lalana puhui vain vähän suomea. Heikki tuki Lalanaa ja tämän neljää lasta taloudellisesti lähettämällä rahaa Thaimaahan. Kun Lalanaa haastateltiin Suomen Bangkokin suurlehtetystössä joulukuussa 2003, hän kertoi tietäneensä, että hänet tullaan esittelemään Heikille Suomessa. Hän totesi myös haluavansa asua Suomessa, jotta voisi olla lähempänä äitiään. Lisäksi

hän toivoi, että hänen lapsensa voisivat muuttaa Suomeen ja olla lähempänä isoäitiään.

Lalanan ja Heikin tapauksessa on viranomaisten näkökulmasta useita tekijöitä, jotka täyttävät niin sanotun lumeavioliiton kriteerit. Heillä ei esimerkiksi ollut yhteistä kieltä. Lisäksi he olivat solmineet avioliiton nopeasti ulkopuolisen järjestämän ensitapaamisen jälkeen. Kaikki nämä ovat seikkoja, joiden vuoksi viranomaiset helposti epäilevät avioliiton aitoutta. Myös Lalanan antamat lausunnot perhesuhteistaan saivat viranomaiset epäilevälle kannalle – sekä Maahanmuuttovirasto että sittemmin Helsingin hallinto-oikeus otaksuivat, että hän käytti Heikin kanssa solmittua avioliittoa keinona päästä lastensa kanssa Suomeen äitinsä luokse. Pariskunta yritti valituksessaan tuoda esiin sen, ettei Lalanan toive tuoda lapsensa Suomeen pitäisi olla syy epäillä heidän suhteensa aitoutta:

On luonnollista, että [Lalana] oleskeluluvan saatuaan jatkossa haluaa myös Thaimaassa olevat lapsensa Suomeen. Tätä seikkaa ei voida pitää oleskeluluvan esteenä.

Tästä huolimatta keskeinen perustelu kielteisissä päätöksissä oli, että Lalanan perhesiteet painoutuivat Thaimaahan, koska hänen lapsensa asuivat siellä. Esimerkiksi hallinto-oikeudelle osoitetussa lausunnossa Maahanmuuttoviraston edustajat totesivat: ”Lasten asuminen Thaimaassa osoittaa tässä vaiheessa sen, että [Lalanan] ja hänen lastensa siteet painottuvat tällä hetkellä selvästi heidän kotimaahansa.”

Myös suomalaisen Tiinan ja turkkilaisen Abdulin tapauksessa ulkomaalaisen puolison Suomeen ja lähtömaahan ulottuvat perhesiteet osoittautuivat ongelmallisiksi. Tiina ja Abdul tapasivat Suomessa keväällä 2003, jolloin Abdulilla oli vireillä turvapaikkahakemus Maahanmuuttovirastossa. Pariskunta meni kihloihin elokuussa 2003 ja avioitui saman vuoden joulukuussa. Maahanmuuttovirasto hylkäsi Abdulin turvapaikkahakemuksen ”ilmeisen perusteettomana” alkuvuodesta 2004, ja hänet karkotettiin Suomesta. Abdul haki Turkista käsin oleskelulupaa avioliiton perusteella, mutta Maahanmuuttovirasto hylkäsi myös tämän

Maahanmuuttoviraston ohje: Lumeavioliitto

Ulkomaalaislaissa ja sen esitöissä ei ole määritelty lumeavioliittoa. Lumeavioliitolla tai näennäisavioliitolla voidaan katsoa tarkoitettavan avioliittoa, joka on solmittu muodollisesti pätevästi ja puolisoiden vapaasta tahdosta, mutta muussa kuin perhe-elämän viettämisen tarkoituksessa. Avioliiton solmimisen todelliset motiivit voivat olla ainoastaan avioliiton osapuolten itsensä tiedossa tai vain toisen heistä tiedossa. Myönnettäessä oleskelulupaa avioliiton (perhesiteen) perusteella on päätösharkinnassa kiinnitettävä huomiota avioliiton sisältöön ja sen solmimismotiiveihin.

Ulkomaalaislain 36. §:n 2. momentin mukaan oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos on perusteltua aihetta epäillä ulkomaalaisen tarkoituksena olevan maahantuloa tai maassa oleskelua koskevien säännösten kiertäminen. Euroopan ihmisoikeussopimus ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö on otettava huomioon päätösharkinnassa. Sopimus suojaa riittävän läheistä tosiasiallista perhe-elämää. Jos on perusteltua aihetta epäillä, että kyseessä on lumeavioliitto, ei kielteisellä päätöksellä kuitenkaan puututa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8. artiklassa mainittuun perhe-elämän suojaan, koska puolisoiden välillä ei ole todellista perhe-elämää, eikä sen suojaa vaativaa sidettä. Perhe-elämän kunnioittamisperiaate syrjäytyy, ja ulkomaalaiselta voidaan evätä oleskelulupa siitä huolimatta, että se estää perhe-elämän viettämisen Suomessa.¹⁴

hakemuksen lokakuussa 2004. Päätöksessään virasto mainitsi Abdulin aiemman kielteisen turvapaikkapäätöksen ja totesi hänen tulleen Suomeen maassa asuvien veljiensä vuoksi: ”Ulkomaalaisvirasto katsoo hakijan tulleen tarkoituksella Suomeen, koska hänen kaksi veljeään asuvat Suomessa.”

Abdulin suhde Tiinaan joutui siis epäilyttävään valoon sen takia, että hänellä oli jo muita perheenjäseniä Suomessa. Päätöksessä

huomautettiin myös Abdulin alaikäisen lapsen asuvan Turkissa. Siksi virasto katsoi, että hänellä oli perhe lähtömaassa, ei Suomessa: "[On] ilmeistä, ottaen huomioon turkkilaiseen kulttuuriin liittyvät erityispiirteet, että hakijalla on ollut perhe Turkissa, vaikka hän ei olisikaan virallisesti avioliitossa lapsensa äidin kanssa."

Kielteisen päätöksen perustelussa ei kerrota tarkemmin, mitä viitatus "turkkilaiseen kulttuuriin liittyvät erityispiirteet" ovat. Joka tapauksessa Maahanmuuttovirasto painotti kielteisessä päätöksessään Abdulin perhesiteiden merkitystä sekä sitä, että hän oli aiemmin jättänyt turvapaikkahakemuksen Suomeen. Perheenjäsenten olemassaolo sekä Suomessa (Abdulin veljet) että Turkissa (hänen lapsensa aiemmasta parisuhteesta) vaikuttivat molemmat kielteisesti Abdulin hakemukseen. Hänen suomalainen asianajajansa yritti hallinto-oikeudelle toimitetussa valituksessaan argumentoida tätä logiikkaa vastaan huomauttamalla, että Suomessa asuvat perheenjäsenet olivat "hakijan kannalta positiivinen, ei negatiivinen asia", sillä he voisivat osaltaan edistää Abdulin kotoutumista. Lisäksi asianajajan myöhemmin päivätyssä vastineessa Maahanmuuttoviraston hallinto-oikeudelle toimittamaan lausuntoon todetaan:

[Abdul] jatkoi matkaansa Suomeen veljiensä vuoksi: hän halusi olla lähellä sukulaisiaan ja uskoi, että heidän avullaan voi aloittaa täysipainoisen elämän, ja toisaalta hän itse voisi auttaa veljiään ravintolassa. Suomessa oleskellessaan hän tapasi nykyisen vaimonsa ja hänen elämänsä muuttui.

Valittajat siis myönsivät vastineessa, että Abdul halusi asua samassa maassa veljiensä kanssa. Tämän ei kuitenkaan pitäisi heidän mielestään asettaa miehen solmimaa avioliittoa kyseenalaiseen valoon. Asianajaja myös korosti, ettei Abdul ollut asunut entisen kumppaninsa ja heidän yhteisen poikansa kanssa pitkiin aikoihin, eikä hänellä siten ollut "perhettä" Turkissa.

On totta, että hakijalla on lapsi Turkissa, ja että hän on asunut yhdessä lapsen äidin kanssa. Tästä Ulkomaalaisvirasto vetää

johtopäätöksen, että hakijan perhe on Turkissa. Hakija ei kuitenkaan asu lapsensa ja tämän äidin kanssa, eikä ole asunut enää pitkään aikaan. Hakijalla ei vastoin Ulkomaalaisviraston käsitystä ole perhettä Turkissa. Ulkomaalaisvirasto ei anna painoarvoa sille, että hakijan kaksi veljeä ja hänen vaimonsa asuvat Suomessa – hänellä on siis perhe Suomessa.

Tavallaan Abdul siis joutui hakemuksessaan tekemään valinnan entisen ja tulevan perheensä välillä ja väittämään, ettei hänen Turkissa asuva poikansa ollut perhettä ollenkaan.

Tiina ja Abdul käyttivät myös perheidensä välisiä siteitä osoittamaan, että heidän avioliittonsa oli ”aito”. He kertoivat valituksessaan hallinto-oikeudelle, että Tiina oli käynyt Abdulin luona Turkissa neljä kertaa vuosina 2004–2005, kerran isänsä ja setänsä kanssa. Hän oli myös vierailut Abdulin vanhempien luona, ja Abdulin isä oli käynyt Suomessa tutustumassa Tiinan perheeseen. Nämä seikat sekä pariskunnan yksityiskohtaiset todisteet heidän suhteestaan ja yhteydenpidostaan saivat hallinto-oikeuden kumoamaan Maahanmuuttoviraston kielteisen päätöksen elokuussa 2005 ja palauttamaan tapauksen virastoon uuteen käsittelyyn.

Perheenjäsenten väliset suhteet ja yhteydet vaikuttavat siis paljonkin siihen, miten viranomaiset tulkitsevat yllirajaisia suhteita ja niiden ”aitoutta”. Oleskelulupaa hakevat ulkomaalaiset saattavat joutua valitsemaan ulkomailla ja Suomessa asuvien perheenjäsenten välillä tai ainakin miettimään strategisesti, miten näitä perhesuhteita on viisainta kuvata maahanmuuttoviranomaisille. Esimerkiksi Lalanen kohdalla avoin toive siitä, että hän voisi yhdistää Suomessa ja Thaimaassa asuvat perheensä, osoittautui hänen oleskelulupahakemukselleen haitalliseksi. Tiinan ja Abdulin tapauksessa perhesiteet Suomeen ja Turkkiin vaikeuttivat oleskeluluvan saantia, mutta lopulta koituivat heille hyödyksi, koska he pystyivät osoittamaan perheidensä olevan tiiviissä vuorovaikutuksessa keskenään.

Tapaukset osoittavat, että tiiviit perhesiteet sekä lähtömaahan että Suomeen voivat olennaisesti hankaloittaa oleskeluluvan saantia. Tämä tuntuu erikoiselta, kun ottaa huomioon, kuinka yleistä

perheiden pirstaloituminen eri maihin ja maiden sisällä nykyään on. Avo- ja avioliitoista erotaan aiempaa herkemmin, ja eron jälkeen perustetaan uusperheitä ja asutaan uuden kumppanin ja/tai lasten kanssa. Myös ylirajainen liikkuvuus on lisääntynyt: uusperheitä perustetaan yli maantieteellisten rajojen. Ulkomaalaislain-säädännön tulkinta ei ota huomioon kuvattun kaltaista perhesiteiden monitahoisuutta ja -paikkaisuutta vaan katsoo, että perhesiteiden pitää lähtökohtaisesti sijoittua yhteen maahan. Asetelma on erikoinen. Eikö puolisoiden tulisi itse voida valita, ketkä heidän perheeseensä kuuluvat, missä he asuvat ja keiden kanssa he haluavat ensisijaisesti viettää aikaa? Se, että ollaan kotoisin samasta maasta ja asutaan sen maantieteellis-poliittisten rajojen sisällä, ei vielä kerro perhesiteiden aitoudesta tai epäaitoudesta. Ylirajaiset perheet voivat olla hyvinkin läheisiä ja pitää tiiviisti yhteyttä vaikkapa Skypen, puhelujen ja vierailujen kautta.

Monen muun eurooppalaisen valtion tavoin myös Suomessa törmää toisinaan käsitykseen, että perheenyhdistämisen kautta tänne tulevat henkilöt eivät integroidu täkäläiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin yhtä vaivattomasti kuin työn vuoksi tänne muuttavat.¹⁵ Näin ajatellaan erityisesti silloin, kun perheenkokoaja ei ole Suomen, EU:n tai Euroopan talousalueeseen (ETA) kuuluvan maan kansalainen. Euroopan sisällä on vielä kohtalaisen helppoa siirtyä maasta toiseen, mutta ulkorajojaan EU varjelee yhä tiukemmin. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevien perheenyhdistämiselle asetetaan hyvin tiukat kriteerit.

Myös Suomessa on tiukennettu perheenyhdistämisen kriteerejä. Tehdyt tiukennukset ovat käytännössä jo aiheuttaneet sen, että yhä harvemmat hakijat pystyvät enää yhdistämään perhettään. Yksi keskeinen uudistus tehtiin vuonna 2012. Tuolloin alettiin vaatia, että Suomesta oleskeluluvan saaneen henkilön lähtömaassa oleva perheenjäsen joutuu jättämään hakemuksen henkilökohtaisesti lähimpään Suomen lähetystöön. Käytännössä hakemuksen jättäminen on mahdotonta perheille, joiden jäseniä asuu konfliktialueilla tai maissa, joissa on suuret maantieteelliset etäisyydet tai joissa ei ole Suomen lähetystöä. Jo yksin taloudellisista syistä monikaan ei voi matkustaa toiseen maahan hakemuksen

jättämistä varten. Tämä vaatimus yhdistettynä oleskeluluvan haltijoiden toimeentulo vaatimukseen aiheuttaakin sen, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen kahdeksatta artiklaa sovelletaan käytännössä vain niihin, joilla on varaa noudattaa Suomen perheenyhdistämiskäytännön vaatimuksia. Kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat perheet eivät välttämättä pysty edes hakemaan perheenyhdistämistä.

Elättäjät ja hoivaajat

Avioliitto on hyvin sukupuolittunut instituutio. Tämä tuli selvästi esiin esimerkiksi vuonna 2014, kun eduskunnassa ja julkisuudessa laajemminkin keskusteltiin avioliittolain muuttamisesta sukupuolineutraaliksi. Kiiwas keskustelu paljasti kaksinapaiseen sukupuolijärjestykseen perustuvia oletuksia siitä, mikä avioliitto on ja millaiset ovat aviopuolisoiden sukupuoliroolit. Myös päätöksissä avioliiton perusteella haetuista oleskeluluvista sekä näiden päätösten pohjalta tehdyissä valituksissa nousi esiin normatiivisia käsityksiä aviopuolisoiden oletetuista sukupuolirooleista.

Todennäköistä on, että aineistomme parit ovat kirjoittaneet oikeudelle osoittamansa valitukset yhdessä suomalaisen asianajajansa kanssa. Todennäköistä on myös, että asianajajalla on ollut jonkinlainen käsitys siitä, minkälainen vetoamus voisi hyödyttää avioparia hallinto-oikeuden käsittelyssä. Huomasimme analyysissämme, että miehille ja naisille oli teksteissä varattu hyvin erilaisia mutta perinteisiin sukupuolikäsityksiin perustuvia rooleja. Mies kuvattiin hyvin usein perheen elättäjänä. Aviomies oli hyvä ja luotettava puoliso, koska hän kävi töissä ja elätti perheensä. Esimerkiksi vuonna 2000 hallinto-oikeudessa käsitellyssä tapauksessa suomalaisen naisen virolainen aviomies korosti haluaan elättää perheensä.¹⁶ Hän vakuutti oikeuden päätökseen liitettyssä poliisin kuulustelupöytäkirjassa, että ”olen valmis elättämään sekä [vaimoni] että tämän lapsen heti, kun saan töitä”.

Vuonna 2005 oikeus huomautti ghanalaisen miehen oleskelulupavalitusta koskevassa päätöksessään, ettei tämä osallistunut

perheensä elättämiseen vaan maksoi pelkästään omia ruokakustannuksiaan ja lähetti muut rahat perheelleen Ghanaan.¹⁷ Vaikka mies huomautti auttavansa suomalaista perhettään niin paljon kuin suinkin kykeni, hänen valituksensa hylättiin. Hyvän miehen ja elättäjän roolit näyttävätkin kulkevan käsi kädessä oikeudessa käsitellyissä teksteissä, mikä vastaa perinteistä – ja pohjoismaisen tasa-arvoisen perheideaalin vastaista – kuvaa puolisoitten välisestä suhteesta.

Naiset puolestaan esitettiin usein perheen hoivaajina. Esimerkiksi vietnamilaisen naisen kanssa avioitunut suomalaismies korosti hallinto-oikeudelle vuonna 2005, kuinka hänen vaimonsa hoitaa hänen lastaan ja antaa tälle ”paljon rakkautta ja hellyyttä, mitä oma (suomalainen) äiti ei anna.”¹⁸ Vaimolle varattu sukupuolirooli oli rajattu tiukemmin kuin miehen, sillä joissakin tapauksissa korostettiin myös miehen roolia huolehtivana isänä ja puolisona. Esimerkiksi vuonna 2005 käsitellyssä tapauksessa yhdysvaltalainen mies painotti itse kirjoittamassaan tekstissä, kuinka hän huolehti suomalaisen vaimonsa lapsista sekä myös hoiti vaimoaan, joka kärsi pitkäaikaissairaudesta.¹⁹ Hän kirjoitti vaimonsa lapsista seuraavasti: ”I care and love her daughters as I do and would my own.”

Naisen rooli perheessä oli tutkimissamme teksteissä siis paljon kapeampi ja perinteisempi kuin miesten. Analysoimistamme tapauksista ei löytynyt yhtään mainintaa naisesta, jonka olisi korostettu olevan hyvä elättäjä perheelleen. Mielenkiintoista on, että vaikka ulkomaalaislaki ei aseta toimeentulo vaatimusta ulkomaalaisen kanssa avioituneelle suomalaiselle, parit silti kokivat, että miehen ahkeraa työntekoa ja perheen elättämistä olisi hyvä korostaa. Syitä naisten perinteiselle hoivaajaroolille voimme vain arvailla. Nainen esitettiin hoivaajana sekä silloin, kun ulkomaalainen nainen oli naimisissa suomalaisen miehen kanssa, että silloin, kun suomalainen nainen oli aviossa ulkomaalaisen miehen kanssa. Eikö vaimon tekemää ansiotyötä koeta yhtä lailla mainitsemisen arvoiseksi kuin miehen?

Joka tapauksessa on selvää, että valituksia kirjoittaneet asianajat ja heidän asiakkansa uskoivat perinteisten sukupuoliroolien hyödyttävän heidän valitustaan, olipa perheen sisäinen työnjako todellisuudessa mikä tahansa. Oikeuteen toimitetut vetoamukset

on tietysti kirjoitettu hyvin tarkoitushakuisesti. Ne on laadittu yhdessä suomalaisen asianajajan kanssa, joka oletettavasti tietää, minkälaiset seikat ovat omiaan vakuuttamaan tuomareita ja viranomaisia. Se, että oikeustapauksissa mies esiintyy elättäjänä (ja joskus myös hoivaajana) ja nainen hoivaajana, kuvaa siis sitä, mitä viranomaisten uskotaan ajattelevan ”normaalista” ja uskottavasta perhe-elämästä.

Avioliiton perusteella tapahtuvaa maahanmuuttoa tarkastelevissa tutkimuksissa on analysoitu sukupuolirooleja useasta eri näkökulmasta.²⁰ Tutkimukset ovat osoittaneet, että julkiset keskustelut keskittyvät hyvin sukupuolittuneisiin ilmiöihin, kuten pakkoavioliittoihin ja naisiin kohdistuvaan kunniaväkivaltaan. Naiset esitetään näissä keskusteluissa alistettuina uhreina, ja miehet nähdään perinteisen maskuliinisuuden ja patriarkaalisen perhemallin edustajina. Näitä keskusteluja on käytetty poliittisesti, kun on haluttu oikeuttaa erilaisia rajoituksia avioliiton perusteella tapahtuvaan maahanmuuttoon.²¹

Sukupuolittuneet kuvastot miehistä ja naisista vaikuttavat myös oleskeluluvan saantiin. Ne kietoutuvat herkästi yhteen eri kansallisuksia koskevien mielikuvien ja stereotyypioiden kanssa. Esimerkiksi tiettyjä kansallisuksia edustavien miesten epäillään naisia herkemmin käyttävän avioliittoa keinona päästä maahan. Aikaisempina vuosikymmeninä naisten oletettiin seuraavan aviomiestään tämän kotimaahan, ja useissa maissa nainen menetti kansalaisuutensa avioiduttuaan ulkomaalaisen miehen kanssa. Naisen perässä muuttava mies nähtiin siksi poikkeuksellisena ja jopa epäilyttävänä. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa kiellettiin 1970-luvun alussa väliaikaisesti maahantulo Kansainyhteisön alueelta kotoisin olevilta aviomiehiltä; tämä kiello koski erityisesti Etelä-Aasian maista tulevia miehiä.²²

Kuten oheisesta taulukosta käy ilmi, myös Suomessa ulkomaalaisten miesten on vaikeampi saada oleskelulupa avioliiton perusteella kuin naisten. Aineistoomme sisältyneissä oikeustapauksissa suurin osa koski oleskelulupaa hakevia miehiä siitä huolimatta, että Suomessa solmitaan vuosittain enemmän avioliittoja suomalaismiesten ja ulkomaalaisten naisten välillä kuin suomalaisnaisten

ja ulkomaalaisten miesten kesken. Taulukossa on lueteltu lukumäärän ja hyväksymisprosentin mukaan kymmenen suurinta ulkomaalaisryhmää, jotka hakivat oleskelulupaa Suomen kansalaisen kanssa solmitun avioliiton perusteella aikavälillä marraskuu 2010 – joulukuu 2011. Miehillä oli selvästi pienempi hyväksymisprosentti kuin naisilla, ja tietyt kansallisuusryhmät erottuivat erityisen alhaisilla prosenttimäärillään. Esimerkiksi nigerialaisten miesten hyväksymisprosentti oli 64,3 eli yli 20 prosenttia keskiarvoa alhaisempi. Nigerialaiset miehet olivat myös yliedustettuina tutkimisemme hallinto-oikeuden tapauksissa, joissa ulkomaalainen puoliso oli hakenut turvapaikkaa ennen avioitumistaan suomalaisen kanssa. Erityisen herkästi maahanmuuttosäännösten kiertämisestä epäillään niitä, jotka ovat saaneet kielteisen turvapaikkapäätöksen ja solmineet avioliiton Suomessa oleskellessaan.²³ Turvapaikkaa hakevat miehet ovat usein myös taloudellisesti heikossa asemassa, eikä monikaan heistä pysty helposti täyttämään edellä hahmoteltua elättäjän roolia.

Suomen kansalaisen kanssa solmitun avioliiton perusteella haetut oleskeluluvat (marraskuu 2010 – joulukuu 2011)

Vaimon kansalaisuus	Kpl	Hyväksytyt	Miehen kansalaisuus	Kpl	Hyväksytyt
Thaimaa	496	93.8 %	Turkki	130	83.1 %
Venäjä	425	95.1 %	USA	98	99.0 %
Filippiinit	94	96.8 %	Irak	62	75.8 %
Vietnam	86	66.3 %	Venäjä	61	96.7 %
Kiina	84	96.4 %	Kosovo	60	85.0 %
Brasilia	46	100.0 %	Nigeria	56	64.3 %
USA	46	95.7 %	Gambia	55	81.8 %
Japani	40	100.0 %	Egypti	51	94.1 %
Ukraina	34	88.2 %	Marokko	38	89.5 %
Turkki	30	90.0 %	Somalia	32	50.0 %
Kaikki kansalaisuudet	1824	92.9 %	Kaikki kansalaisuudet	1263	86.9 %

Odotusten navigointia

Oleskelulupaa avioliiton perusteella hakeva joutuu ottamaan huomioon erilaisia perhe-elämää koskevia arvoja ja normeja sekä maahanmuuttoviranomaisten, oikeusjärjestelmän ja perheiden odotuksia. Myös oleskeluvista päättävien viranomaisten ennakkokäsitykset ulkomaalaisen puolison lähtömaasta ja sen kulttuurista voivat vaikuttaa käsittelyprosessiin.

Hallinto-oikeudessa käsiteltiin vuonna 2005 suomalaisen Aamirin ja marokkolaisen Isman tapausta.²⁴ Aamir oli ollut kirjeenvaihdossa Isman kanssa vuodesta 2001 ja lähettänyt hänelle rahaa Marokkoon 100–250 euroa kerrallaan tammikuusta 2002 lähtien. Hän myös kääntyi muslimiksi ja vaihtoi suomalaisen etunimensä islamilaiseksi. Pariskunta meni naimisiin Marokossa vuonna 2003. Isma sai kielteisen oleskelulupapäätöksen maaliskuussa 2004. Päätöksessään Maahanmuuttovirasto korosti, että Isma oli vaikuttanut hermostuneelta Suomen Marokon suurlähetystössä pidetyssä haastattelussa. Hän oli kertonut epäjohtonmukaisesti siitä, miten usein ja milloin pariskunta oli tavannut toisiaan. Isma selitti hallinto-oikeudelle, että hermostuneisuuden taustalla oli pelko siitä, että hänen isänsä saisi tietää hänen tavanneen kihlattuaan isän tietämättä. Valituksessa painotettiin, että marokkolaisessa kulttuurissa nainen ei saa olla miehensä kanssa fyysisessä kanssakäymisessä ennen häitä. Muun muassa tämä argumentti vakuutti hallinto-oikeuden Isman ja Aamirin avioliiton aitoudesta, ja se kumosi Maahanmuuttoviraston kielteisen päätöksen.

Valittajat ovat ilmoittaneet tämän [epäjohtonmukaisuuden haastattelussa] johtuneen stressistä ja Marokon esiaviolliset suhteet kieltävistä moraalikäsitteistä. Hallinto-oikeus katsoo, että ristiriidat sellaisinaan eivät tee [Isman ja Aamirin] kertomusta epäuskottavaksi.

Myös pakistanilainen Aafia ja suomalainen Toivo toivat tapauksessaan esille kulttuurisia oletuksia siitä, miten avioparin tulisi käyttäytyä.²⁵ He olivat tavanneet internetin kautta kesäkuussa 2003.

He kirjoittivat toisilleen vuoden verran ja avioituivat Pakistanissa kesäkuussa 2004. Valituksessa hallinto-oikeudelle pariskunta kertoi, että syy heidän nopealle avioitumiselleen oli se, ettei naimaton pari voinut asua saman katon alla Pakistanissa. Pari myös korosti Aafian olevan Pakistanissa ”yhteiskunnallisesti vaarallisessa tilanteessa”, koska hän oli naimisissa oleva nainen, jonka mies ei ollut paikalla. Tämän vuoksi hänen olisi pitänyt päästä miehensä luokse Suomeen. Hallinto-oikeus kuitenkin hyökkäsi Aafian ja Toivon valituksen.

Edellä kuvailemamme tapaukset ovat hyviä esimerkkejä siitä, miten parit joutuvat ottamaan huomioon sekä kulttuurisidonnaisia käsityksiä perhe-elämästä että sen, miten viranomaiset mahdollisesti tulkitsevat ulkomaalaisen puolison lähtökulttuurin miehen ja naisen rooleihin liittämät normit. Tapaukset myös osoittavat, että oleskelulupaa hakevat parit eivät ole pelkästään viranomaisten päätösten armoilla. He ovat myös aktiivisia toimijoita, jotka voivat strategisesti tuoda esiin käsityksiä esimerkiksi ulkomaisen puolison lähtökulttuurista. Joskus strategia onnistuu, kuten Isman ja Aamirin tapauksessa, joskus ei, kuten Aafia ja Toivo saivat todeta. Samalla hakijat saattavat kuitenkin toisintaa stereotyyppisiä kuvastoja tiettyjen kulttuurien ”perinteisyydestä” ja patriarkalisuudesta verrattuna suomalaisen yhteiskuntaan.

Perheet suurenuslasin alla

Avioliittojen ”aitoutta” arvioidessaan suomalaiset viranomaiset nojautuvat pitkälti samoihin kriteereihin, joihin kiinnitetään huomiota myös muualla Euroopan unionissa. Esimerkiksi yhteisen kielen puute, puolisoiden välinen iso ikäero tai erillään asuminen asettavat avioliiton viranomaisten silmissä epäilyttävään valoon. Suomen kohdalla erikoista on se, että ulkomaalaisen puolison yllärajaiset perhesiteet luetaan usein haitaksi hakijalle, ulottuivatpa nämä siteet Suomeen, lähtömaahan tai molempiin. Suomalaiset solmivat kuitenkin yhä useammin avioliittoja ulkomaalaisten kanssa, ja tätä myötä yhä useamman suomalaisen puolisoilla tulee

olemaan perhesiteitä vähintään kahteen maahan. Avioliitot myös purkautuvat yhä useammin, ja suomalaisten ja ulkomaalaisten väliset liitot päättyvät eroon vielä yleisemmin kuin kahden suomalaisen väliset liitot. Tämän seurauksena myös uusperheiden määrä lisääntyy kaiken aikaa, ja yhä useamman uusperheen jäsenet asuvat eri maissa. Monipaikkaiset perhesuhteet ovat siis osa jokapäiväistä elämää kasvavalle joukolle ihmisiä. On kohtuutonta, että ylijärjässä liitossa elävät pariskunnat joutuvat näiden perhesiteidensä vuoksi epäedulliseen asemaan hakiessaan oleskelulupaa.

Erojen ja kansainvälisen liikkuvuuden lisääntyessä sekä elinajanodotteen noustessa on yhä todennäköisempää, että myös iäkkäät henkilöt menevät naimisiin yli kansallisten rajojen. Maahanmuuttoviranomaiset eivät kuitenkaan välttämättä kykene näkemään iäkkäitä oleskeluluvan hakijoita uskottavina aviollisina kumppaneina. Jos heillä esimerkiksi on Suomessa jo lapsia, näyttää siltä, että hakija nähdään pikemminkin hoivaa tarvitsevana vanhuksena tai mahdollisesti lapsenlapsiaan hoivaavana isovanhempänä kuin rakastuneena puolisona. Suomen maahanmuuttajaväestön kasvaessa on todennäköistä, että Jelenan ja Svetlanan kaltaisia tapauksia tulee vastaan yhä enemmän. Heitä ei pitäisi rangaista siitä, että heillä on jo perhesiteitä Suomeen. Päinvastoin, Suomessa olevat perheenjäsenet tulisi nähdä voimavarana, joka edesauttaa maahanmuuttajan sujuvaa sopeutumista maahan. Tämä myös vastaisi totuudenmukaisempaa käsitystä perheestä: myös useimmat kantasuomalaiset ymmärtävät perheen niin, että siihen kuuluu puolisoiden ja lasten lisäksi myös muita lähisukulaisia, kuten isovanhemmat.

Ulkomaalaislain puitteissa voidaan arvioida ainoastaan yhtä perhesuhdetta kerrallaan. Analyysimme osoittaa kuitenkin, että aviositeen aitoutta arvioidaan myös muiden perhesuhteiden perusteella, vaikka yhdenkään lakipykälän mukaan muu perhe Suomessa tai ulkomailla ei ole este oleskeluluvan myöntämiselle. Maahanmuuttoviranomaiset ja hallinto-oikeus siis tulkitsevat lakia, mikä on toisaalta helpottavaa: tulkintatavat lienevät helpommin muutettavissa kuin lakipykälät. Viranomaisten tulisi tapauksia arvioidessaan ottaa huomioon, että hakijoilla on perhesiteitä useassa

maassa ja polvessa ja että nämä perhesiteet eivät millään tavalla vähennä aviollisen siteen aitoutta.

Oikeudessa käsiteltyjä tapauksia lukiessa syntyy helposti kuva, että käytännössä ulkomaalaislain ja sen soveltamisen tarkoitus on pitää mahdollisimman paljon ulkomaalaisia Suomen rajojen ulkopuolella. Perhesiteiden perusteella tapahtuvaa muuttoa pidetään usein ei-toivottuna, kun taas työperäistä maahanmuuttoa halutaan lisätä. Usein pelätään, että juuri perhesyistä Suomeen muuttavat olisivat vaikeasti kotoutettavissa. Perhemuuttajia ei nähdä resurssina suomalaiselle yhteiskunnalle ja työmarkkinoille. Mutta eivätkö juuri perhesuhteet Suomeen ole yksi suurimpia takeita sille, että muuttajat kokevat olonsa kotoisaksi ja haluavat rakentaa itselleen ja perheelleen hyvän elämän Suomessa? Tiiviit, yli sukupolvirajojen ylettyvät perhesuhteet ovat voimavara siirtolaiselle, hänen lähipiirilleen ja lopulta myös suomalaiselle yhteiskunnalle.

Erityisen herkästi maahantulosäännösten kiertämistä epäillään turvapaikanhakijoiden kohdalla. Aineistossamme olivat yliedustettuina miehet, jotka olivat avioituneet odottaessaan turvapaikkapäätöstä. Viranomaisia epäilyttivät varsinkin liitot, jotka oli solmittu kielteisen päätöksen saamisen jälkeen. Turvapaikkahakemusten käsittelyssä valitusprosesseineen voi kuitenkin kulua pitkä aika, ja joskus tuona aikana turvapaikanhakija ehtii tutustua uuteen elämänkumppaniin. On mahdollista, että jotkut parit avioituvat nopeammin kuin alun perin suunnittelivat voidakseen asua samassa maassa, mutta tämän ei kuitenkaan pitäisi asettaa näitä liittoja automaattisesti epäilyttävään valoon.

On huolestuttavaa, jos pelkästään kielteisen turvapaikkapäätöksen saaminen tekee hakijan epäuskottavaksi aviopuolisoksi maahanmuuttoviranomaisten silmissä. Tällaisissa suhteissa elävät parit ovat mahdottoman tilanteen edessä: nopeasti solmittu avioliitto on yksi lumeavioliiton kriteeri, mutta samalla se on myös usein ainoa keino ulkomaalaiselle kumppanille pysyä Suomessa puolisonsa luona. Vuonna 2015 turvapaikanhakijoiden lukumäärän nopeaa kasvua koskeneessa julkisessa keskustelussa perheiden elämäntilanteet ovat jääneet erilaisten uhkakuvien maalailun varjoon. Odottettavaa on, että turvapaikanhakijoiden määrän kasvaessa myös

heidän Suomessa solmittujen parisuhteidensa määrä lisääntyy.
Toivoa sopii, etteivät leimaavat julkisuuden keskustelut aseta yli-
voimaisia esteitä pariskuntien toiveille perustaa perhe Suomessa.

Kirjoittajat

Mulki Al-Sbarmani

on akatemiatutkija Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa uskontotieteen oppiaineessa. Hän työskentelee kahden Suomen Akatemian rahoittaman tutkimushankkeen parissa, joista ensimmäinen käsittelee islamilaista feminismiä ja toinen Suomessa asuvien somalialaisten muslimien avioliittoihin liittyviä normeja ja käytäntöjä.

Outi Fingerroos

on etnologian professori ja akatemiatutkija Jyväskylän yliopistossa. Hän tutkii somalialaisten perheenyhdistämisprosessia viranomaiskerronnan näkökulmasta. Hanketta rahoittaa Suomen Akatemia.

Miia Halme-Tuomisaari

on oikeusantropologi (VTT, LLM) sekä Allegra Labin perustaja. Hän tutkii kansainvälistä ihmisoikeusilmiötä ja maahanmuuttotematiikkaa osana Koneen säätiön rahoittamaa ”Bodies of Evidence: Interplay of documents, narratives and biotechnologies” -hanketta.

Karina Horsti

on akatemiatutkija Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksella. Hän tutkii siirtolaisuutta ja kansalaisuutta mediatutkimuksen näkökulmasta. Tutkimusta rahoittaa Suomen Akatemia.

Abdirashid Ismail

toimii tutkijatohtorina Helsingin yliopiston sosiaalitieteiden laitoksella. Hän tutkii somalialaisten muslimimaahanmuuttajien

avioliittokäytäntöjä yhdessä Mulki Al-Sharmanin kanssa. Suomen Akatemian rahoittamaa hanketta johtaa Marja Tiilikainen.

Anna-Kaisa Kuusisto-Arponen

on akatemiaturkija Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulussa. Hän on vanhempi tutkija Tilan ja poliittisen toimijuuden tutkimusryhmässä (SPARG) sekä maantieteen huippuyksikössä RELATEssa. Kuusisto-Arponen tutkii pakotetun siirtymisen vaikutuksia ihmisten ja erityisesti lasten elämään. Tutkimusta rahoittaa Suomen Akatemia.

Johanna Leinonen

on PhD ja tutkimuskoordinaattori Turun yliopistossa Pohjois-Amerikan tutkimuksen John Morton -keskuksessa (John Morton Center for North American Studies). Hän tutkii ylirajaisia parisuhteita koskevia mediakeskusteluja Suomessa 1980-luvulta tähän päivään.

Saara Pellander

on nuorempi tutkija Helsingin yliopiston politiikan ja talouden tutkimuksen laitoksessa. Hän viimeistelee väitöskirjaa, joka käsittelee perhemuuttoa Suomen julkisessa keskustelussa ja viranomaisten tulkinnoissa.

Anna-Maria Tapaninen

on valtiotieteiden tohtori ja sosiaaliantropologi. Hän on tutkijana Itä-Suomen yliopistossa Koneen säätiön rahoittamassa hankkeessa ”Bodies of Evidence: Interplay of documents, narratives and biotechnologies”. Projektia johtaa professori Ilpo Helén.

Marja Tiilikainen

toimii akatemiaturkijana Helsingin yliopiston sosiaalitieteiden laitoksella. Hän tutkii ylirajaisia somaliperheitä Suomessa, Kanadassa ja Somaliassa sekä johtaa transnationaalisia muslimiavioliittoja käsittelevää hanketta. Tutkimuksia rahoittaa Suomen Akatemia.

”Aidon” avioliiton ehdot:
suomalaisten ulkomaalaiset puoliset
oleskelulupaa hakemassa

VIITTEET

- 1 Tämä teksti perustuu englanninkieliseen artikkeliimme Leinonen, Johanna & Pellander, Saara (2014) Court Decisions over Marriage Migration in Finland: A Problem with Transnational Family Ties. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 40:9, 1488–1506.
- 2 Maahanmuuttovirasto / Hakemuksen käsittely ja päätös.
- 3 Maahanmuuttoviraston ohje 23.2.2011.
- 4 Käytämme tekstissä pseudonyymejä asianomaisten yksityisyyden suojaamiseksi.
- 5 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 05/1088/05.
- 6 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 00/1214/7.
- 7 Euroopan ihmisoikeussopimus.
- 8 New To Denmark. The Official Portal for Foreigners. Käännös kirjoittajien oma.
- 9 Maahanmuuttoviraston ohje 23.2.2011.
- 10 Maahanmuuttovirasto / Perheenjäsenen luokse Suomeen.
- 11 Tilastokeskus 2015a, 2015b.
- 12 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 05/0711/3.
- 13 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 05/1020/3.
- 14 Maahanmuuttoviraston ohje 23.2.2011.
- 15 Vrt. Joppke 1998.
- 16 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 00/0601/7.
- 17 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 05/1643/1.
- 18 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 05/1261/3.
- 19 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 05/0711/3.
- 20 Bonjour & de Hart 2013; de Hart 2007; Kofman ym. 2013; Kraller ym. 2011; Kraller 2010; Palriwara & Uberoi 2008; Pellander 2015a; Van Walsum 2008.
- 21 Eggebø 2010; Horsti & Pellander 2015; Pellander 2015b; Razack 2004.
- 22 Wray 2011, 48–49.
- 23 Vrt. de Hart 2009.
- 24 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 05/1225/3.
- 25 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 05/1319/1.

LÄHTEET

Tutkimusaineistot

- Helsingin hallinto-oikeuden päätös 00/0601/7.
 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 00/1214/7.
 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 05/0711/3.
 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 05/1020/3.
 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 05/1088/05.
 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 05/1225/3.
 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 05/1261/3.
 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 05/1319/1.
 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 05/1643/1.
 Maahanmuuttoviraston ohje 23.2.2011. *Oleskelulupa perhesiteen perusteella.*
 MIGDno/2011/127. Ohje oli voimassa 28.3.2015 asti.

Internet

- Euroopan neuvosto (1950) Euroopan ihmisoikeussopimus. [Http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_FIN.pdf](http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_FIN.pdf) (viitattu 7.12.2015).
 Maahanmuuttovirasto. Hakemuksen käsittely ja päätös. [Http://www.migri.fi/perheenjasenen_luokse_suomeen/hakemuksen_kasittely_ja_paatos](http://www.migri.fi/perheenjasenen_luokse_suomeen/hakemuksen_kasittely_ja_paatos) (viitattu 7.12.2015).
 Maahanmuuttovirasto. Perheenjäsenen luokse Suomeen. [Http://www.migri.fi/perheenjasenen_luokse_suomeen](http://www.migri.fi/perheenjasenen_luokse_suomeen) (viitattu 7.12.2015).
 New To Denmark. The Official Portal for Foreigners. Käännös kirjoittajien oma. [Https://www.nyidanmark.dk/en-us/coming_to_dk/familyreunification/spouses/spouses.htm](https://www.nyidanmark.dk/en-us/coming_to_dk/familyreunification/spouses/spouses.htm) (viitattu 7.12.2015).
 Tilastokeskus (2015a) Suomen kansalaisten naisten/miesten ulkomaalaisten puolisoitten kansalaisuudet. [Http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/perh/perh_fi.asp](http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/perh/perh_fi.asp) (viitattu 7.12.2015).
 Tilastokeskus (2015b) Kansalaisuus iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain. [Http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/vaerak/vaerak_fi.asp](http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/vaerak/vaerak_fi.asp) (viitattu 7.12.2015).

Kirjallisuus

- BONJOUR, SASKIA & DE HART, BETTY (2013) A Proper Wife, a Proper Marriage: Constructions of 'us' and 'them' in Dutch Family Migration Policy. *European Journal of Women's Studies* 20:1, 61–76.
 EGGEBO, HELGA (2010) The Problem of Dependency: Immigration, Gender, and the Welfare State. *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society* 17:3, 295–322.
 HART, BETTY DE (2007) The Right to Domicile of Women with a Migrant Partner in European Immigration Law. Teoksessa Sarah van Walsum &

- Thomas Spijkerboer (toim.) *Women and Immigration Law: New Variations on Classical Feminist Themes*. Abingdon: Routledge-Cavendish, 142–162.
- HART, BETTY DE (2009) Love Thy Neighbour: Family Reunification and the Rights of Insiders. *European Journal of Migration and Law* 11:3, 235–252.
- HORSTI, KARINA & PELLANDER, SAARA (2015) Conditions of Cultural Citizenship: Intersections of Gender, Race and Age in Public Debates on Family Migration. *Citizenship Studies* 19:6–7, 751–767.
- JOPPKE, CHRISTIAN (1998) Why Liberal States Accept Unwanted Immigration. *World Politics* 50, 266–293.
- KOFMAN, ELEONORE & Saharso, Sawitri & Vacchelli, Elena (2013) Gendered Perspectives on Integration Discourses and Measures. *International Migration* 53:4, 77–89.
- KRALER, ALBERT (2010) *Civic Stratification, Gender and Family Migration Policies in Europe*. Final Report. Revised and Updated Public Version. Vienna: BMWF/ICMPD.
- KRALER, ALBERT & KOFMAN, ELEONORE & KOHLI, MARTIN & SCHMOLL, CAMILLE (2011) *Gender, Generations and the Family in International Migration*. IMISCOE Research. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- PALRIWALA, RAJNI & UBEROI, PATRICIA (2008) *Marriage, Migration and Gender*. Women and Migration in Asia 5. New Delhi: Sage Publications.
- PELLANDER, SAARA (2015a) ‘An Acceptable Marriage’: Marriage Migration and Moral Gatekeeping in Finland. *Journal of Family Issues* 36:11, 1472–1489.
- PELLANDER, SAARA (2015b) Collective Threats and Individual Rights: Political Debates on Marriage Migration to Finland. Teoksessa Pauli Kettunen, Sonya Michel & Klaus Petersen (toim.) *Race, Ethnicity and Welfare States: An American Dilemma?* Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 107–127.
- RAZACK, SHERENE H. (2004) Imperilled Muslim Women, Dangerous Muslim Men and Civilised Europeans: Legal and Social Responses to Forced Marriages. *Feminist Legal Studies* 12:2, 129–174.
- VAN WALSUM, SARAH (2008) *The Family and the Nation: Dutch Family Migration Policies in the Context of Changing Family Norms*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- WRAY, HELENA (2011) *Regulating Marriage Migration into the UK: A Stranger in the Home*. Surrey: Ashgate.